

HOOP EN VERLANGEN BIJ DE OUDE ADAM

Joris Van Ael

1) DRIEMAAL DAAL IK AF, OMWILLE VAN UW HEIL

U hebt het al begrepen: de titel die we aan het colloquium hebben gegeven, 'Omwillen van uw heil', komt uit de geloofsbelijdenis van Nicaea-Constantinopel. Het is een eerbiedwaardige tekst, resultaat van een heel proces in de vroege Kerk om aan het geloof van de apostelen een correcte samenvatting te geven, een tekst die de oudere, soberder geformuleerde Credo van de Apostelen, die we nu doorgaans in onze kerken horen, verder expliciteert en preciseert.

Na het **geloof in de goddelijkheid** van de ene Heer Jezus Christus te hebben uitgezegd; *'God uit God, Licht uit Licht, ware God uit de ware God, vòòr alle tijden geboren uit de Vader en één in wezen met de Vader*, keert de tekst zich als het ware samen met deze goddelijke Heer naar ons toe, en verkondigt: *'Hij is voor ons mensen, en omwille van ons heil, uit de hemel neergedaald'*.

Reeds in het Oude Testament had de Heer het aan Mozes aangezegd dat Hij zou afdalen: *"Ik heb de ellende van mijn volk in Egypte gezien, de jammerklachten gehoord. Ik ken hun lijden. Ik daal af om hen te redden uit de hand van Egypte en om hen te doen opklimmen uit dat land naar een land dat goed is en wijd, naar een land dat overvloedig van melk en honing"* (Ex. 3, 7-8).

Nog eerder, **bij de schepping**, daalde God ook af om de mens in het bestaan te roepen en Hij boetseerde hem met zijn eigen handen, met slechts één bedoeling: om hem in zijn heil te doen delen. Dat oogmerk van God klinkt op als Hij zegt: *"Laat ons de mens maken, als ons beeld, op ons gelijkend"*. (Gen. 1, 26). Onder deze woorden schuilt heel het geheim van Gods reddende goedheid die niet onvruchtbaar wilde blijven, die wil uittrekken, de mens tegemoet en zichzelf wil meedelen.

De vaders hebben dit woord uit Genesis begrepen als het op gang brengen in de tijd van een dynamisch scheppingsproces waarin de mens tot leven komt en de mogelijkheid meekrijgt om te groeien van beeld naar gelijkenis, zoals een kind dat groeit van onschuldige boreling naar bewust volwassen mens-zijn, volwassenheid die hierin bestaat: dat hij zou delen in het 'heil' dat God hem wil geven: *"Gij wilt de mens, het dier, Heer, in uw heil doen delen"* (Ps. 36,7).

God is altijd, en zonder enig spijt of terughoudendheid, bereid tot de gave van zichzelf. Daarom scheidt Hij, want: *"Hij wil dat alle mensen 'gered' worden en tot de kennis van de waarheid komen"* (1 Tim.2, 4). Schepping is 'gered' worden voor het heil dat God wil geven. Het is geroepen worden tot het bestaan om Gods heil te kennen, te smaken, het gewaar te worden en te genieten. Want zo zegt Maximus de Belijder: *"Wij zijn geschapen om op onuitsprekelijke wijze te genieten van God"* (Q. Thal 61).

Als dat jonge schepsel, de kind-mens die we allemaal zijn, uit onkunde en onervarenheid, zich uit de toekomst van Gods heil laat wegglijden, verleid en gebiologeerd door de schittering en de

mogelijkheden van de wereld die hem omgeeft, krijgt Gods liefdevolle aandrang een nieuwe kleur. De kleur van het mededogen, het geduld, de barmhartigheid. God zet alle middelen in Hij geeft de Wet en zendt profeten, als zalf voor de wonden die de mens oploopt aan zijn eigengereidheid. Hij gaat een intense dialoog aan met de mens. Hij zoekt gesprek, zoekt interesse, een toegewend gelaat, een ontvankelijke geest die de belofte van heil wil horen. God tracht de mens te raken en is droef als dit niet lukt. Staretz Silouan drukt dit uit als Hij de liefde van God overweegt:

*De Heer verlangt in zijn liefde naar de ziel
en treurt als er in haar geen plaats is voor de Heilige Geest;*

Het is **een moeizame dialoog** met een vervreemde mensheid: zwerfziek, halsstarrig en opstandig, en zij drijft God tot een uiterst geduld.

*Veertig jaren heeft dat geslacht
mijn wrevel gaande gemaakt
en ik dacht: "zij blijven een volk
dat zwerfziek is in zijn hart:
zij willen mijn wegen niet kennen"! (cf. Ps 95,10).*

Met dezelfde aandrang waarmee God de schepping en de mens in het bestaan riep, neemt Hij nu zijn volk bij de hand, bevrijdt het uit het slavenhuis van Egypte, doopt het in het water van de Rietzee, loutert het in de woestijn, blijft het leiden door Wet en Profeten. Hij handhaaft zijn belofte, vernieuwt telkens zijn verbond met het oogmerk om zijn volk uiteindelijk te doen opklimmen uit dat enge land van slavernij naar een land goed is en wijd en dat overvloedt van melk en honing". **En het blijft klinken:** *"Mijn heil doe ik naderen, het is niet verre meer af, mijn redding laat zich niet wachten" (Jes. 46,13)*

De liefde voor de mens drijft God tot uiteindelijk tot **een nòg wezenlijker afdaling**, niet meer bemiddeld door Mozes en Aäron, niet meer door wetten en orakels van profeten. Niet meer gebonden aan voorwaarden van perfectie of wetgetrouwheid. Geen afstandelijke afdaling, maar een uiterst nabije. Die zeggen we uit in onze geloofsbelijdenis; *'Hij is voor ons mensen, en omwille van ons heil, uit de hemel neergedaald'*. Om het heil met nieuwe, ondenkbaar vindingrijke middelen in ons bereik te stellen, op een manier die geen mens kon bevroeden; door, zo preciseert de Credo, *het vlees aan te nemen en mens te worden, door mèt ons te leven, te lijden en te sterven, begraven te worden, de doden van beneden te vervoegen én te verrijzen* en ons, gevangenen van weleer, mee te voeren naar de hemel, het ultieme heil dat wij, dank zij zijn doortocht, zijn Pascha, vol vertrouwen mogen verwachten: *'Ik verwacht de opstanding van de doden en het leven van het komend Rijk,'* zo eindigt de Credo.

Onze hoop gesterkt door de belofte

*Wanneer de ganse schepping God verlaten had en vergeten was, en dat het kwaad er onder alle vormen woekerde, daalde God vrijwillig af naar de woonplaats van de mensen, zonder enige vraag van hunnentwege. Hij leefde in hun midden, met een lichaam, aan hen in alles gelijk, en als een bedelaar smeekte Hij hen, met een liefde die alle begrip te boven gaat, terug te keren naar Hem, **door hun de***

glorieuze wereld te tonen van het hiernamaals, en de intentie die steeds de zijne was geweest van voor alle eeuwen om zulk groot geluk in de schepping binnen te brengen. Hij gaf hun zijn bestaan te kennen, schold alle zonden kwijt die zij voordien bedreven hadden, bevestigde hun zijn goedheid door mirakels en tekenen, door de openbaring van zijn mysteries, en Hij vernederde zich door Vader genoemd te willen worden door een zondige menselijke natuur, gevormd uit het stof van de aarde, en door arme mensenkinderen. Kan dit alles verwezenlijkt worden zonder een grote liefde? (Isaac de Syriër II, 40, 14).

De belofte en het primordiale oogmerk van God om ons in zijn heil te doen delen, verandert niet door de onwil van de mensen. *Onze boosheid is niet te sterk voor Hem (Efrem)*. In Hem is alle heil ons gegeven, maar we moeten het steeds weer grijpen. Om de weg er naartoe te vinden, en wegens 'de engte' waarin wij zijn verzeild, wegens onze versmalde, ik-gerichte blik, kan het heil ons niet toevallen zonder een proces van heling, van medicinale behandeling. Zonder geboortepijn kan de ware mens het licht niet zien. Het heil, in Jezus al gegeven, wij moeten het ons nog eigen maken. En dit zal niet anders kunnen dan op de wijze van Jezus, die *"Die veel moest lijden, om zijn glorie binnen te gaan"*. (Lc. 24, 26). en: *die onder luid geroep en geweest gebeden en smekingen heeft opgedragen aan God en in de school van het lijden gehoorzaamheid heeft geleerd (Hebr. 5, 7-8)*. Maar, midden in het pijnlijke proces van leerling worden is Hij onze gezelschapsgenoot en voorganger. We zullen Hem gaandeweg leren kennen zoals Hij is: de mensgeworden liefde van God. Ook na Jezus' komst blijven wij de lijdende, maar hoopvolle mensheid, en elk van ons blijft de arme-van-JHWH die wacht op soelaas. Maar door het doopsel gezond gemaakt, ligt het heil op een nieuwe manier in ons bereik door de gave van de Heilige Geest.

In deze zin zijn we allen, hoewel verlost, toch steeds nog Oud-Testamentische mensen die verwachtend uitzien. De verlossing moet zich steeds opnieuw en dieper voltrekken, het heil ons steeds completer te beurt vallen en wij, van onze kant, zullen steeds weer moeten kiezen en beslissen: *"nu begin ik"* (Ps 77, 11 LXX).

2) DE TWEE KLEUREN VAN HET HEIL, DE TWEE KLEUREN VAN HET GEBED

Heil, heeft voor ons dus twee kleuren: het is redding *uit* en redding *voor*. Het is redding uit een kwalijke toestand, maar voor een toekomst. Het heil wordt voorafgegaan door een genezingsproces, maar leidt, dank zij de genade en de mens die erop inspeelt, naar een werkelijkheid *"die geen mens kan bedenken en in geen mensenhart is opgekomen"* (1 Kor. 2, 9).

Die twee kleuren herkennen we in de dialoog die de mens met God voert, in zijn bidden zoals dit in de Schrift opklinkt.. **De eerste kleur is de onmacht**, de kleur van de nood aan verlossing en heling; **de tweede kleur is die van de hoop**. Psalm 130 begint met een kreet uit de diepte: *Uit afgronden roep ik U, Heer, (Ps 130, 1)* maar die bede zet zich om in hoop: *Ik wacht de Heer, ik wacht Hem, ik hoop op zijn belofte. (Ps 130,5)*. Onmacht, falen, vervreemding en de daaruit volgende pijn uitend zich in klacht en smeking. Ze vervullen de ziel van de mens die van zijn onmacht niet kan zwijgen. Maar tegelijk is er de onverwoestbare hoop. Ze is vast verankerd in zijn binnenste, als een diep verborgen herinnering aan

de scheppingsdaad van God die de mens in het leven riep. Zij boogt op de grote heilsdaden en op Gods trouw aan het mensengeslacht en zij licht altijd weer op door de blijvende nabijheid van God aan ons menselijk leven — zij het terughoudend en bescheiden — om de mens niet te dwingen.

De hoop licht op door de herinnering aan de grote daden van God, zoals de doortocht door de Rietzee, maar hij wordt ook gesteund en gevoed door de kleine grote daden, de wonderen van de schepping: *“Hoe groot zijn uw werken o Heer, Gij hebt alles met wijsheid gemaakt” (Ps. 104, 24), Gij voedt de dieren (Ps 147,9), gij effent het ploegland (Ps 65, 11), heerlijk groent het gras van de steppe en overdekt zijn de velden met schapen (Ps 65, 13-4) . Maar ook in de kreet van het kind bevestigt Gij uw reddend vermogen (Ps 8, 3) uw reddende aard.* Ook in elke persoonlijk ervaren tegemoetkoming

Nu, in deze laatste tijd, wordt onze hoop gesterkt en bevestigd door de menswording, door het leven, sterven én verrijzen van God **als één van ons**, in ons midden. Die hoop is het anker voor ons geloof. En het geloof redt: *“Uw geloof heeft u genezen” (Mc 5, 34)* zegt de Heer en *‘Dit is wat God van u vraagt: te geloven in Hem die Hij gezonden heeft (Joh 6,29).*

3) VAN UITZICHTLOOSHEID NAAR VERTROUWEN

Vòòr dat de psalmist Gods grote daden in het oog krijgt, klinkt een noodkreet, een luide vraag om redding:

*Met luider stem roep ik tot God,
roep ik tot God om verhoring...
Mijn Heer zoek ik bij dag in mijn nood
bij nacht is mijn hand uitgestrekt. (Ps. 77, 2-3)*

De hoop op God is gegrondvest in het ‘handelen Gods’:

*“Weer gedenk ik het handelen Gods,
ga uw wonderen na van den aanvang...
die uw volk door uw arm hebt verlost...
die leidde uw volk als een kudde,
door de hand van Mozes, van Aäron (Ps 77, 12.16a. 21a))*

In Ps. 106 etaleert de psalmist de weerstand en oninteresse van het volk voor God in onverbloemde woorden. **Toch liet God zich niet verwijderen:** Verwonderd en dankbaar klinkt het:

*En, ofschoon onze voorvaderen uw talloze gunsten vergaten
en de Allerhoogste tartten, toch heeft Hij, zijn naam getrouw, hen bevrijd,
hen verlost uit de greep van hun haters, hen bevrijd uit de macht van de vijand.
Toen geloofden zij dan zijn belofte, hebben hem een loflied gezongen! (Ps 106, 7b.10.12)*

De nood van de mens

De nood van de mens heeft vele kanten, uit alle hoeken klinkt zijn gebed,
Hij bidt vanuit de teloorgang van het geloof bij de mensen:

*Red ons Heer, de vromen verdwijnen,
trouw wordt schaars bij het mensengeslacht. (Ps 12, 2)*

Vanuit eenzaamheid

*Hoe lang Heer zult Gij mij blijven vergeten
Hoe lang nog verbergen uw aanschijn voor mij,
Hoe lang zal ik eenzaam op raad moeten zinnen
Draag ik van dag tot dag zwijgend mijn droefenis? (Ps 13, 2-3)*

Vanuit godverlatenheid

*God, mijn God,
waarom hebt Gij mij verlaten,
ver van mijn roepen op uitkomst,
ver van mijn schreien om hulp. (Ps. 22, 2)*

Vanuit ervaren onrecht

*Heer doe mij recht wedervaren...
Ik heb toch in onschuld gewandeld. (Ps. 26,1)*

Vanuit diep schuldgevoel

*Verhoor mijn roep om ontferming:
ik kan u slechts smeken om hulp...
Werp mij niet weg met de verstoorders
met hen die het kwade bedrijven, (Ps 28, 2a. 3a))*

of:

*Straf mij niet in uw toorn
tuchtig mij niet in uw gramschap
Ja, mijn schuld rijst boven mij uit
als een last te zwaar om te dragen
vervuild en met stinkende wonden
zie mijn dwaasheid ik in het gelaat.
Gekromd ben ik, diepgebogen,
Alle dagen ga ik in het zwart. (Ps 38, 2. 5-7)*

*Door mijn zonden word ik achtervolgd,
hen aan te zien niet bij machte;
talloos, mijn hoofdharen te boven.
En mijn hart vertwijfelt in mij. (Ps. 40, 13)*

De pijn is werkelijke pijn, de vervreemding en de schuld worden als dusdanig doorleefd en ervaren. We kunnen de verzen eindeloos vermenigvuldigen; ze omvatten alle aardse pijn, alle onmacht en falen die een mens kan lijden. Steeds wordt het lijden begrepen als God die zijn helpende hand inhoudt, die vergeet barmhartig te zijn, die zwijgt en geen antwoord geeft, die zich verbergt, de mens alleen laat, meer nog, die toorn, zijn straffende blik op ons richt, ons verwerpt en verstroot, ons doet wegzakken in bodemloos slijk zonder grond om op te staan. Pijn en schuld liggen dicht bij elkaar. Zonder Gods erbarmen kan de mens niet verder.

*Zal de Heer voor immer verstoten?
goedgunstig zijn nimmermeer?
Is voorgoed voorbij zijn genade?
Vergeet God ontfermend te zijn?
Ontzegt Hij vertoornd, zijn erbarmen? (Ps. 77, 8-10)*

Maar, hoe reëel de pijn, het falen of de afvalligheid ook zijn, het anker van de hoop heeft zich vastgezet. Geen storm rukt het los. De klacht zelf, de treurnis en de pijn, welke ook, als ze worden 'gebeden' en in de dialoog met God een plaats krijgen, in welke verwoordingen ook, worden ze een brug, een teken van geloof en lokken Gods antwoord uit.

*Zie, zo zegt de psalm, er was een verdrukte die riep
De Heer heeft hem antwoord gegeven. (Ps 34,7)*

Na die pijnlijke ervaring van verwijdering komt steevast het '**én tòch**'. De mens laat zich niet afschepen: **Hij blijft bidden tot God**, roepen tot God om verhooring. Smeken om ontferming:

*Uit afgronden roep ik U, Heer;
hoor mij, Heer, ik **blijf** vragen
O, mocht uw oor het verstaan
hoe ik schrei om erbarmen (Ps 130, 1-2)*

*Ik **blijf** roepen tot God, de Allerhoogste,
God, of Hij het voor mij beslecht (Ps. 57, 3)*

*Toch, in mijn bangste uur
blijf ik op God vertrouwen (Ps 56, 4)*

*God, der hemelse scharen, o keer toch,
hergeef hem uw zorg, deze wijnstok,
de loot die uw rechterhand plantte (Ps. 80,15).*

Het vertrouwen in de barmhartigheid van God wint het van de vertwijfeling. De smeekbede wordt rustiger en vertrouwvoller:

*Wees mij, God, in uw goedheid genadig,
neem in uw oneindig erbarmen mijn overtredingen weg (Ps 51, 1)*

*Ontferming voor mij, God, ontferming,
Ik zoek mij te bergen bij U... (Ps. 57,2)*

En het gebed draait van smeking naar hoop en naar verlangen, het wordt verwachting, verbeiden, uitzien naar, voorbijgaand aan wat ons van God zou kunnen scheiden.

Uw heil, Heer, blijf ik verbeiden.... (Ps 119,166)

*Gelijk het hert dat reikt
naar waar het water stroomt,
zo, in verlangen
reikt mijn zie naar u o God.
Mijn ziel lijdt dorst naar God,
naar God die leven is
Wanneer mag ik opgaan
dat ik voor God verschijn (Ps 42, 2-3)*

*God, mijn God, naar u blijf ik zoeken
mijn ziel dorst van verlangen naar U (Ps 63, 1)*

Om te landen in diep vertrouwen:

*Tot U, Heer stijgt mijn verlangen
Op u, mijn God, is mijn vertrouwen...
Want de Heer is mild en waarachtig
Hij toch wijst wie dwalen de weg. (Ps 25, 1-2. 8)*

De Heer is mèt mij en ik vrees niet... (Ps. 118, 6)

Want Bij Hem is vergeving:

Bij Hem is vergeving;
Hij zal Israël verlossen
Uit al zijn ongerechtigheden.

4) DE TOEKOMST VAN HEIL

De profeten zeggen het heil aan. Het komt zeker!

Troost, troost toch mijn volk zegt uw God — , spreek Jeruzalem moed in, roep haar toe dat haar straf tijd voorbij is, dat haar ongerechtigheid vergeven is. Uw God is op komst! Zie God de Heer komt met kracht (...) als een herder zal Hij zijn schapen weiden, in zijn armen samenbrengen, de lammeren dragen tegen zijn boezem, de schepen met zachte hand geleiden. (Jes. 40, 1-2.9b-10a.11)

God denkt weer aan u

Jeruzalem leg uw kleed van rouw en ellende af en bekleed u voor immer met Gods heerlijke schoonheid. Sla de mantel van Gods gerechtigheid om, zet op uw Hoofd de schitterende kroon van de Eeuwige. God denkt weer aan u. Hij omgeeft u met zijn barmhartigheid en met zijn gerechtigheid. (Bar, 5, 1-2. 5b.9).

Jubel van vreugde!

Sion, jubel van vreugde; Het vonnis dat op u drukte werd door de Heer vernietigd. De Heer, de Koning van Israël blijft bij u: nu hoeft gij geen onheil meer te vrezen! De Heer uw God is bij u als een reddende held. Door zijn liefde maakt Hij u nieuw. Hij jubelt om u van vreugde! (Sef. 3, 14-15.17).

De Heer geeft u ongevraagd een teken: zie, de jonge vrouw zal ontvangen en een zoon baren, en zij zal Hem noemen: "Immanuël", God met ons! (Jes. 7, 14).

Nooit zal ik meer toornen tegen u.

*Een kort ogenblik heb Ik u in de steek gelaten,
maar met groot erbarmen breng Ik u weer bijeen.*

*In een stortvloed van toorn heb Ik een ogenblik mijn gezicht voor u verborgen;
maar met eeuwige liefde ontferm Ik Mij over u,
zegt de HEER, uw Verlosser.*

Als in Noachs dagen is het Mij:

*zoals Ik toen gezworen heb dat de wateren van Noach
de aarde nooit meer zullen overstromen,
zo zweer Ik, dat Ik nooit meer zal toornen tegen u,
nooit meer schelden op u.*

Al wijken de bergen

en wankelen de heuvels,

mijn trouw wijkt niet van u,

en mijn vredesverbond wankelt nooit,

zegt de HEER, uw Ontfermer (Jes 54, 7-10).

Volgen de vergezichten van heil:

Eerst de woorden en beelden van beschutting: de Heer is mijn burcht, mijn heil, mijn dronk uit de beker, mijn toevlucht, maar bovenal mijn Ontfermer. Volgen de vergezichten van heil: het beloofde land, Jeruzalem, de heilige stad, stad van vrede, de berg van de Heer. Maar ook het vee op de heuvels, de grazige weiden, de wateren der rust, de willige akkers, de milde regen, de kreet van het kind, de overwinning op de vijand, de tempel, het altaar, de jubelzang op de berg waar de Heer een maaltijd aanricht, waar allen worden verzameld... allemaal beelden en nuances waarin de mens iets schouwt van het heil dat God wil geven.

Dan de uitdrukkelijke profetieën waarin een nog radicaler komen van God, indringender dan tevoren, wordt afgesmeekt en aangekondigd. De teksten klinken op in de liturgie van de advent, een en al aanzegging van een nieuw komen van God, van een uiterste verlossende, vergevende en heilbrengende afdaling.

Ik hoef maar enkele zinnen uit de profetieën te citeren om u de adventsverwachting in herinnering te roepen.

Gij, Heer zijt onze Verlosser en uw Naam is eeuwig! Waarom Heer liet Gij ons van uw wegen afdwalen zodat ons hart verstokt werd en U niet meer vreesde? Keer u weer tot ons omwille van uw dienaren. (...) Scheur toch uw hemel open en daal af !! (...) Blijf niet eindeloos op ons vertoornd, Heer, en wil onze ongerechtigheid niet voor altijd indachtig zijn: zie op ons neer: wij zijn uw volk. (Jes. 63, 16b-17. 19b. 64,8))

5) DE REST VAN ISRAËL

De hoop wint het van de uitzichtloosheid, tot in zijn donkerste uur blijft de mens op God vertrouwen, op een uiteindelijke definitieve hulp, op een reële nabijheid, niet slechts bemiddeld door voorlopige hulp en dwingende morele en religieuze richtlijnen die hij niet kan volbrengen. De noodkreet krijgt zijn volle kracht vanuit het onvermogen hart en het hulpeloos gemoed van de concrete arme, de concrete verdrukte, de concrete venederde, bovenal de concrete zondaar. De arme, in al zijn gedaanten, is het hart van het volk, hij is de uiteindelijk ware Israëliet. Hij is de ware vrome ter wille van wie God zich verheft.

Het komen van God is uiteindelijk onverwacht en onverdiend. niemand kon het op die manier bevroeden. Het is een gratuite daad van God, maar staat toch niet los van de vraag en de hoop van de mens.

Het is om het klagen der armen dat ik thans mij verhef zegt de Heer en: nu grijp ik in zegt de Heer, nu rijst ik op in mijn grootheid (Jes. 33,10).

Zijn *ingrijpen*, zijn *verheffing* is *afdalings*. Zo was het al altijd: bij de schepping daalde hij af om ons met zijn eigen handen uit de klei te boetsen, hij daalde vervolgens af om zijn volk uit de handen van Farao te redden. Heel de geschiedenis van Israël blijft Hij afdalen voor het volk dat Hij loutert tot een klein en deemoedig volk, een volk dat vertrouwt op de Heer, de rest van Israël (Sef. 3,12) om uiteindelijk helemaal af te dalen: Hij neemt het vlees aan uit de nederige dienstmaagd en wordt mens, sterft als een zaadkorrel in de aarde van de moederschoot van Maria, wordt geboren, groeit en doorleeft de pijn die de mens aan het leven lijdt, elke pijn, tot de gruwel van de kruisdood toe. Dan zien wij Hem zoals Hij is: God en mens. *Als ik van de aarde zal zijn omhooggeheven zult gij inzien dat IK BEN.* In de gestalte van de lijdende Dienaar herkennen wij de gestalte van God, de gestalte van de liefde van God. Door de poort van het kruis gaat de Heer zijn glorie binnen. Door het venster van het kruis licht heel de voorgeschiedenis op: alles was afdaling, alles was gericht op heling en ontferming op redding en heil. Tenslotte, om het in een beeld van de H. Efreim uit te drukken, dook Hij in de diepte om daar uit de diepe slijkerige bodem de verloren, kostbare parel op te vissen: de mens, zijn schepsel, zijn beeld. En Hij neemt het mee. Vanop het kruis strekt Hij zijn handen uit om Adam bij de hand te nemen en hem te doen opklimmen uit dat donkere land naar een land dat goed is en ruim en overvloedig van melk en honing.

6) DE MOEDER GODS EN DE KERK

Dit oude maar zo herkenbare verhaal, zozeer spiegel van onze menselijke existentie hier op de wereld, verdicht zich in de persoon en in het beeld van Maria, de Moeder Gods. I

Zij heeft, om zo te zeggen, de stromen van Israël verzameld. Zij heeft, al biddend, het lijden en de grootsheid van Israël gedragen, en zich zo tot vruchtbare aarde gemaakt voor de levende God (Kard. Jozeph Ratzinger). Zij voltooit het gebed van Israël en brengt het tot een overmaat. Zij is de verdichting en verpersoonlijking van het kleine en deemoedige volk. Zoals zij is, verlangt de Kerk te zijn. Via haar, model en eersteling van de Kerk, daalt het Woord uit de hemel af, omwille van ons heil.

Maria is daarom *de heilige grond van de Kerk*, zoals de Vaders haar zo schitterend benoemen. Zij is *de dorstige aarde* zoals Efreem haar noemt. Aan haar wordt het antwoord op het klagten der armen gericht: en dòòr haar tot ons allen: *Verheug U begenadigde, de Heer is met u.* Het mysterie van Maria betekent nu juist dat het Woord van God niet alleen is willen blijven, niet gescheiden van zijn maaksel, maar in zich heeft onthaald de mens en met de mens heel de schepping. Het Woord is mens geworden op de humus van de 'nederige en dorstige aarde' van Maria.

Het Woord zal slechts mens worden op de eenvoudige arme bodem van de nederige, rouwmoedige mens die, staande midden in de lijdende en verbeidende mensheid, blijft roepen en blijft hopen. Alleen daar schiet het Woord wortel en alleen op die bodem wordt het heil, aan de mens toegezegd van in het begin, gegeven.

En in Hem, de Geborene van God, en door Hem en met Hem heeft de mensheid toegang tot het heil dat God van in den beginne wilde delen.

Voor ons, meebidders met de psalmist, met de Moeder Gods, rijst de vraag: is de hartekreet die in al zijn nuances opklinkt in het gebed van Israël, is dat ook de onze. Kunnen wij meebidden met de menselijke nood die in de psalm van alle kanten opklinkt. Zijn wij mens met de mensen, zijn wij arm met de armen, behoren we tot het klein en deemoedig volk dat zijn hoop op God heeft gevestigd? Kunnen wij ook mee hopen, mee vertrouwen en mee geloven? Niet voor niets zijn de psalmen het kloppend hart van het gebed van de Kerk, want zij bidt altijd als verdrukte met de verdrukten, als arme met de armen, als de nederige met de nederigen, als de vreemde met de vervreemden, als zwak en zondig met de zondaars. Niet van bovenuit, alsof zij uit een ander soort mensen zou bestaan, maar als één van hen, als helemaal deel uitmakend van de pelgrimerende mensheid, *maar ook als moeder die voorgaat in de hoop en het geloof.*

Tenslotte, zo geloven wij, is zij in Christus, reeds de bruid en daarom dankt zij onophoudelijk om wat de Heer voor haar deed, doet en zal doen.

Laten we ons ophouden, in het hart van de Kerk, daar waar God mens wordt...